

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי-ספר על-יסודיים

ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים

מועד הבחינה: קיץ תשס"א, 2001

מספר השאלון: 905061

לנבחנים אקסטרניים – 43

חיבור עברי והבנה

לעולים חדשים

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון – הבנה – $(15+35)$ – 50 נקודות

פרק שני – חיבור – (50×1) – 50 נקודות

סה"כ – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: מילון עברי-לועזי/לועזי-עברי, לפי בחירת התלמיד.

ד. הוראות מיוחדות: 1. רשום את מספר השאלה בראש כל תשובה.

2. שים לב לכתב, לכתיב ולכללי הדקדוק.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, כעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רישום טיוטות כלשהן על דפים מחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה: רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

פרק ראשון – הבנה (50 נקודות)

בפרק זה עשר שאלות. עליך לענות על כולן.

הבנת קטע (35 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על כל השאלות 1-9 שאחריו.

שפת הגוף – תקשורת לא-מילולית

(מעובד על-פי מאמר מאת ס' אימור, משקפיים, גיליון 24, אב תשנ"ה, אוגוסט 1995)

פסקה א שפת הגוף היא שפה עתיקה ביותר. זוהי שפה של סימנים שהגוף משדר,

ובאמצעותה הוא מבטא את רגשותיו ומחשבותיו של האדם. חלק מהמידע שהגוף

מעביר ניתן לזיהוי בקלות, כמו תנועות גוף ומצבי גוף, אך יש גם סימנים פחות

גלויים, כמו הקווים שעל כף היד או על כף הרגל או הסימנים על גלגל העין

והאישון. במקרים רבים שפת הגוף מוסרת מידע מדויק למדי על מצבו הנפשי או

הרגשי של האדם. כך למשל האישונים בעיניים מתרחבים כאשר מסתכלים על

משהו הגורם הנאה או שמחה, והם מתכווצים כאשר נתקלים במשהו דוחה או

במשהו המעורר אדישות או ריחוק. תגובות אלה של האישונים אינן מודעות. אדם

מגיב באופן לא מודע גם על צורת האישונים של הזולת. במפגש חברתי יש נטייה

להתקרב אל אנשים שאישוניהם מורחבים, משום שאנשים אלו משדרים פתיחות,

רצון לקשר והנאה מן המפגש.

פסקה ב בתקשורת הבין-אישית יש לשפת הגוף תפקיד חשוב. במחקרים מסוימים מצאו

שחלק רב מהתקשורת אינו מילולי, אלא בא לידי ביטוי באמצעות צליל הקול

וגובהו, קצב הדיבור ובעיקר – שפת הסימנים של הגוף. לעתים אנו אומרים

לעצמנו: "יש לי הרגשה שהוא משקר..." או "למרות האירוח המושלם, הרגשתי לא

רצוי. לא ברור לי למה...". תחושות כאלה נוצרות בדרך-כלל כתגובה למסרים שגופו

של האדם שאָתו אנו מדברים מעביר בעזרת אלפי סימנים קטנים. המחקר מראה כי

סימנים לא-מילוליים חזקים פי חמישה מהסימנים המילוליים, ולכן כאשר יש

אי-התאמה בין השניים, האדם נשאר עם התחושה החזקה שהמסר הלא-מילולי

עורר בו.

פסקה ג שפת הגוף אצל ילדים קטנים מבטאת בדרך-כלל את רגשותיהם ומחשבותיהם

במקום הביטוי המילולי. אך ככל שהאדם מתבגר, גדל המרחק בין מה שהוא מרשה

לעצמו לבטא במילים לבין הביטוי הלא מודע של שפת הגוף. מוסכמות חברתיות

ונימוסים מקובלים מונעים מהאדם הבוגר להגיד במילים מפורשות את מה שהוא

באמת חושב או מרגיש.

פסקה ד המחקרים מראים שסימני גוף רבים הם מודעות. סימנים כאלה הם לדוגמה,

הבעות פנים של עצב, שמחה, כעס או דאגה וכן הבעות העיניים ותנועות האישונים.

* אינן מודעות – האדם אינו עושה אותן במכוון.

** אינו מילולי – מביעים אותו בלי מילים.

*** מודעות – שהאדם נולד אֵתם.

- פסקה ה עם זאת, יש סימנים הנלמדים בחברה מסוימת, כלומר, הם תלויים בתרבות. לדוגמה, בתרבות המערבית נהוג לפרש תנועות כמו הנחת יד על כתפו של מישהו שמדברים אֵתו כאות לידידות ולקרבה, ונגיעת יד ביד כסימן לברכה. לעומת זאת, בתרבות המזרח הרחוק תנועה כזאת עלולה להתפרש כחדירה גסה לפרטיות ואפילו כעלבון, כי משתמשים בה רק בתקשורת בין אנשים קרובים מאוד. אם כן, סימני הגוף שונים מתרבות לתרבות, ולפעמים יש להם אפילו משמעות הפוכה.
- פסקה ו רוחב התנועות וכמות התנועות גם הם תלויים בתרבות. בתרבות שבה נהוג להסתיר רגשות, כמו התרבות היפנית, התקשורת איננה מלווה בתנועות רבות. גם כאשר משתמשים בתנועות, הן קטנות מאוד וקרובות לגוף. שיחה בין יפנים כמעט שאיננה מלווה בתנועות ידיים, אולם בתרבות שבה מקובל לבטא רגשות בגלוי, כמו בתרבות הישראלית ובתרבות האיטלקית, משתמשים בתנועות רחבות ופתוחות.
- פסקה ז הבנה של שפת הגוף יכולה לעזור לנו במגעינו עם הזולת, גם מפני שהיא עוזרת לפרש נכון את הרגשות וההתנהגות של האדם שאתו אנו מדברים, וגם מפני שאנו יכולים להשתמש בה כדי להבהיר עמדה או רגש. בעידן המודרני האדם נשען יותר ויותר על אמצעי תקשורת שאינם דורשים נוכחות פיזית, כמו טלפון ודואר אלקטרוני. מצב זה מעורר את החשש שבתקשורת כזאת המשמעות של המסר איננה עוברת כמו בשיחה פְּנִים-אֶל-פְּנִים. ואולי בעתיד אנו עלולים לאבד את שפת הגוף שלנו?

השאלות

1. בשורות 1-5 הכותב מבחין בין שני סוגים של סימני שפת הגוף.
ציין את שני הסוגים האלה, והבא דוגמה אחת לכל סוג. (4 נקודות)
2. קרא את שני המשפטים א-ב שלפניך, העתק למחברתך את האותיות א-ב, וליד כל אות כתוב נכון או לא נכון.
 - א. המשפט "יש לי הרגשה שהוא משקר" (שורה 15) נאמר כאשר יש התאמה בין המסר המילולי לבין המסר של שפת הגוף. (2 נקודות)
 - ב. מי שאומר את המשפט "יש לי הרגשה שהוא משקר" (שורה 15), מאמין יותר למסר של שפת הגוף. (2 נקודות)

3. לפניך שני משפטים מפסקה ג:
- I. "...ככל שהאדם מתבגר, גדל המרחק בין מה שהוא מרשה לעצמו לבטא במילים לבין הביטוי הלא מודע של שפת הגוף". (שורות 22-23)
- II. "מוסכמות חברתיות ונימוסים מקובלים מונעים מהאדם הבוגר להגיד במילים מפורשות את מה שהוא באמת חושב או מרגיש". (שורות 23-25)
- העתק למחברתך את מילת הקישור המתאימה ביותר לחיבור שני המשפטים.
- (1) אף-על-פי ש (2) לשם כך (3) משום ש (4) בניגוד לכך (2 נקודות)
4. בפסקות ד-ה הכותב מבחין בין סימנים מולדים לבין סימנים הנלמדים בחברה.
- א. הבא מהקטע שתי דוגמאות לסימנים מולדים. (4 נקודות)
- ב. הבא מהקטע שתי דוגמאות לסימנים נלמדים. (4 נקודות)
5. בשורה 39 הכותב טוען:
- "הבנה של שפת הגוף יכולה לעזור לנו במגעינו עם הזולת".
- הבא מהקטע שתי סיבות לטענה זו. (4 נקודות)
6. לפי הקטע, למה מכוונות המילים המודגשות בקו:
- (1) בין השניים (שורה 19).
- (2) עורר בן (שורה 20).
- (3) בה (שורה 41).
- (4) תקשורת כזאת (שורה 43). (4 נקודות)

7. העתק למחברתך את המילים מטור א, ומול כל אחת מהן כתוב את המילה מטור ב שמשמעותה מנוגדת.

טור ב	טור א
(1) מושך	א. מתרחבים (שורה 6)
(2) סגירות	ב. דוחה (שורה 7)
(3) קרבה	ג. ריחוק (שורה 8)
(4) נלמדים	ד. פתיחות (שורה 10)
(5) מתכווצים	ה. מולדים (שורה 26)

(5 נקודות)

8. הקטע עוסק בעיקר:

- (1) ביתרונות ובחסרונות של תופעה.
 - (2) בתיאור תופעה ובביטוייה השונים.
 - (3) בסיבות לתופעה ובתוצאותיה.
 - (4) בהשוואה בין שתי תופעות.
- העתק למחברתך את התשובה הנכונה.
(2 נקודות)

9. בחר בכותרת נוספת מבין הכותרות שלפניך, המתאימה ביותר לקטע.

- (1) אמצעי התקשורת החשובים
 - (2) ההבדל בין התרבות הישראלית לתרבות היפנית
 - (3) סימני גוף הם מולדים או נלמדים?
 - (4) חשיבותה של שפת הגוף לתקשורת הבין-אישית
- העתק למחברתך את התשובה הנכונה.
(2 נקודות)

10. קרא את הקטע שלפניך, והשלם בו את המילים החסרות. (15 נקודות)
הענתק למחברתך את המספרים (1)-(15), וכתוב ליד כל מספר רק את המילה שהשלמת.

הפירמידה הגדולה של גיזה

(על-פי מאמר מאת ת' הגר, מסע אחר, מארס 1997)

הפירמידה הגדולה בגיזה שבמצרים היא אחד משבעת פלאי העולם העתיק. (1)

נבנתה על-ידי פרעה חופו באמצע האלף השלישי לפני הספירה (2) לשמש

לו קבר. הפירמידה של גיזה היא אחד מהישגי הבנייה המרשימים (3)

של המצרים. משערים כי המבנה כולו מורכב משני מיליון אבנים.

בניית הפירמידה (4) כעשרים שנה. קודם כול, הכינו המצרים את

הָאֶתֶר, רק (5) הם הביאו את אבני החול, שכל אחת מהן (6)

כמה טונות. הם הניחו את האבנים (7) על גבי זו. בנוי הפירמידה כיסו

(8) האבנים בציפוי מיוחד, שנתן להן מראה חלק. (9)

הזה נעלם עם השנים.

לא ידוע איך (10) הבונים אבנים גדולות כל-כך זו על גבי זו, ויש

תאוריות שונות בעניין זה. לפי (11) המקובלת ביותר, המצרים בנו במה

ישרה או מעגלית. במה זו התרוממה ככל ש (12) הפירמידה התקדמה.

הבמה כוסתה בבוץ ובמים, (13) היא הייתה חלקה מאוד. כך יכלו

להסיע עליה את (14) למעלה המבנה. כשסיימו המצרים (15)

את הפירמידה, היה שטח הבסיס שלה יותר מ-50,000 מטרים מרובעים וגובהה 146 מטרים.

פרק שני – חיבור (50 נקודות)

כתוב (בהיקף של עמוד אחד בערך) על אחד מהנושאים 11-13.

11. להכיר שפת גוף חדשה

כמו לכל חברה ותרבות גם לחברה הישראלית יש שפת גוף המיוחדת לה. כתוב חיבור ותאר בו את שפת הגוף החדשה שפגשת בישראל ואת יחסך לשפה זו. הסבר את השוני בינה לבין שפת הגוף שבארץ הולדתך.

12. סיפור חשוב

לכל עם יש סיפורים שעוברים מדור לדור. לסיפורים אלה תפקיד חשוב בחינוך הדור הצעיר.

כתוב חיבור על סיפור ששמעת בילדותך.

בחיבורך סַפֵּר בקיצור רב את הסיפור, והסבר כיצד הוא השפיע עליך.

13. עושה ואושר

הכסף חשוב להצלחה בחיים, אך הוא אינו הגורם העיקרי לאושר.

כתוב חיבור ובו תביע את עמדתך בנושא זה.

בחיבורך הצג את עמדתך, נמק אותה, והבא דוגמאות.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך